

A10-0025/2025

26.2.2025

PRANEŠIMAS

dėl programos „Europos horizontas“ įgyvendinimo vertinimo atsižvelgiant į jos tarpinį vertinimą ir rekomendacijas dėl 10-osios bendrosios mokslinių tyrimų programos
(2024/2109(INI))

Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komitetas

Pranešėjas: Christian Ehler

TURINYS

	Psl.
PASIŪLYMAS DĒL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS	3
AIŠKINAMOJI DALIS	24
PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAS GAVO INFORMACIJOS	26
INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ ATSAKINGAME KOMITETE	28
GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS ATSAKINGAME KOMITETE	29

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl programos „Europos horizontas“ įgyvendinimo vertinimo atsižvelgiant į jos tarpinį vertinimą ir rekomendacijas dėl 10-osios bendrosios mokslinių tyrimų programos (2024/2109(INI))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 179–188 straipsnius,
- atsižvelgdamas į 2024 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) 2024/2509 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių¹,
- atsižvelgdamas į 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/695, kuriuo sukuriama bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, nustatomos su ja susijusios dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1290/2013 ir (ES) Nr. 1291/2013²,
- atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 10 d. Tarybos sprendimą (ES) 2021/764, kuriuo nustatoma specialioji programa, kuria įgyvendinama bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, ir kuriuo panaikinamas Sprendimas 2013/743/ES³,
- atsižvelgdama į 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/819 dėl Europos inovacijos ir technologijos instituto⁴,
- atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą (ES) 2021/820 dėl Europos inovacijos ir technologijos instituto (EIT) 2021–2027 m. strateginės inovacijų darbotvarkės, siekiant skatinti Europos talentus ir pajėgumą inovacijų srityje, kuriuo panaikinamas Sprendimas Nr. 1312/2013/ES⁵,
- atsižvelgdama į 2021 m. lapkričio 19 d. Tarybos reglamentą (ES) 2021/2085, kuriuo pagal programą „Europos horizontas“ steigiamos bendrosios įmonės ir panaikinami reglamentai (EB) Nr. 219/2007, (ES) Nr. 557/2014, (ES) Nr. 558/2014, (ES) Nr. 559/2014, (ES) Nr. 560/2014, (ES) Nr. 561/2014 bei (ES) Nr. 642/2014⁶,
- atsižvelgdamas į 2021 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/697, kuriuo įsteigiamas Europos gynybos fondas ir panaikinamas Reglamentas (ES) 2018/1092⁷,
- atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 30 d. Komisijos komunikatą „Nauja Europos

¹ OL L, 2024/2509, 2024 9 26, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

² OL L 170, 2021 5 12, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj>.

³ OL L 167I, 2021 5 12, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2021/764/oj>.

⁴ OL L 189, 2021 5 28, p. 61, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/819/oj>.

⁵ OL L 189, 2021 5 28, p. 91, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2021/820/oj>.

⁶ OL L 427, 2021 11 30, p. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2085/oj>.

⁷ OL L 170, 2021 5 12, p. 149, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj>.

- mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė (EMTE)“ (COM(2020)0628),
- atsižvelgdamas į 2024 m. spalio 22 d. Komisijos komunikatą „Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) įgyvendinimas. Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų stiprinimas: EMTE raida ir būsimos kryptys“ (COM(2024)0490),
 - atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 18 d. Komisijos komunikatą „Pasaulinis požiūris į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Europos tarptautinio bendradarbiavimo kintančiame pasaulyje strategija“ (COM(2021)0252),
 - atsižvelgdamas į savo 2022 m. balandžio 6 d. rezoliuciją „Pasaulinis požiūris į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Europos tarptautinio bendradarbiavimo kintančiame pasaulyje strategija“⁸,
 - atsižvelgdamas į savo 2022 m. lapkričio 22 d. rezoliuciją dėl Europos inovacijų tarybos veiklos įgyvendinimo⁹,
 - atsižvelgdamas į 2023 m. liepos 19 d. Komisijos komunikatą „ES misijos po dvejų metų: pažangos vertinimas ir tolesni veiksmai“ (COM(2023)0457),
 - atsižvelgdamas į savo 2023 m. gruodžio 14 d. rezoliuciją dėl jaunųjų mokslininkų¹⁰,
 - atsižvelgdamas į savo 2024 m. sausio 17 d. rezoliuciją su rekomendacijomis Komisijai dėl mokslinių tyrimų laisvės skatinimo ES¹¹,
 - atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 26 d. Europos mokslinių tyrimų erdvės ir inovacijų komiteto nuomonę dėl kitos bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos gairių,
 - atsižvelgdamas į 2024 m. paskelbtas aštuonių iš devynių žinių ir inovacijos bendrijų, t. y. „EIT Urban Mobility“, „EIT Climate-KIC“, „EIT Food“, „EIT InnoEnergy“, „EIT Health“, „EIT Manufacturing“, „EIT Raw Materials“ ir „EIT Digital“, partnerystės vertinimo ataskaitas,
 - atsižvelgdamas į 2024 m. lapkričio mėn. CERIS ekspertų grupės pranešimą „Building resilience in the civil security domain based on research and technology“ (liet. „Atsparumo stiprinimas civilinės saugos srityje remiantis moksliniais tyrimais ir technologijomis“),
 - atsižvelgdamas į 2022 m. rugsėjo mėn. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 09/2022 „Klimato srities išlaidos 2014–2020 m. ES biudžete. Ne tokios didelės, kaip pranešta“,
 - atsižvelgdamas į 2016 m. sausio 19 d. Komisijos komunikatą „Atsakymas į aukšto lygio ekspertų grupės ataskaitą dėl Septintosios bendrosios programos *ex post* vertinimo“ (COM(2016)0005),

⁸ OL C 434, 2022 11 15, p. 23.

⁹ OL C 167, 2023 5 11, p. 8.

¹⁰ OL C, C/2024/4183, 2024 8 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj>.

¹¹ OL C, C/2024/5713, 2024 10 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj>.

- atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio 17 d. Enrico Letta pranešimą „Daug daugiau nei rinka“,
 - atsižvelgdamas į 2024 m. rugsėjo 9 d. Mario Draghi pranešimą „Europos konkurencingumo ateitis“,
 - atsižvelgdamas į 2024 m. spalio 16 d. Komisijos programos „Europos horizontas“ tarpinio vertinimo ekspertų grupės pranešimą „Align, Act, Accelerate: Research, Technology and Innovation to boost European Competitiveness“ (liet. „Derinti, veikti, spartinti: moksliniai tyrimai, technologijos ir inovacijos Europos konkurencingumui didinti“),
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,
 - atsižvelgdamas į Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komiteto pranešimą (A10-0021/2025),
- A. kadangi programa „Europos horizontas“ yra didžiausia ES centralizuotai valdoma finansavimo programa ir didžiausia viešosiomis lėšomis finansuojama mokslinių tyrimų ir plėtros (MTP) programa pasaulyje; kadangi Parlamentas iš pradžių pasiūlė 120 mlrd. EUR biudžetą, o ne 93,4 mlrd. EUR, likusių po daugiametės finansinės programos peržiūros;
 - B. kadangi investicijos į MTP yra labai svarbios ES konkurencingumui, visuomenės pažangai ir inovacijoms; kadangi pranešime dėl Europos konkurencingumo ateities (M. Draghi pranešimas) ir Komisijos programos „Europos horizontas“ tarpinio vertinimo ekspertų grupės pranešime (M. Heitoro pranešimas) rekomenduota 10-ajai bendrajai mokslinių tyrimų ir inovacijų programai (BP 10) skirti atitinkamai 200 mlrd. EUR ir 220 mlrd. EUR biudžetą;
 - C. kadangi BP turi būti grindžiama Europos vertybėmis, moksliniu nepriklausomumu, laisve ir kompetencija, taip pat aukštais Europos etikos standartais ir siekiu didinti Europos konkurencingumą bei spręsti visuomenės uždavinius;
 - D. kadangi iš M. Draghi pranešimo matyti, kad Europa pirmauja pasaulyje mokslo ir inovacijų srityje – ji yra antra pagal aukštos kokybės mokslinių publikacijų skaičių ir trečia pagal patentų paraiškų skaičių pasaulyje; kadangi M. Draghi pranešime taip pat padaryta išvada, kad vertės grandinė, kurioje nuo mokslinių tyrimų pereinama prie piliečių gyvenimą ES gerinančių novatoriškų produktų, yra mažiau veiksminga, palyginti su JAV ir Kinija, kai siekiama gerus mokslinius tyrimus paversti sėkmingomis įmonėmis, teikiančiomis kokybiškas darbo vietas, naujus produktus ir paslaugas Europos piliečiams, kaip matyti iš nuolatinio JAV ir ES inovacijų diegimo rezultatų atotrūkio ir mažėjančio atotrūkio tarp ES ir Kinijos; kadangi M. Draghi pranešime pabrėžiama, kad Europa ypač atsilieka, kiek tai susiję su startuolių veiklos plėtimu;
 - E. kadangi Komisijos narė E. Zaharieva per klausymą Parlamente įsipareigojo kovoti už nepriklausomą ir supaprastintą BP ir išreiškė paramą didesniai biudžetui ir valdymui, kuriame labiau kliaunamasi ekspertais;
 - F. kadangi M. Heitoro pranešime nurodoma, kad per pirmuosius trejus programos

„Europos horizontas“ įgyvendinimo metus joje dalyvavo 7 474 MVI (34 proc. visų dalyvių) ir kad daugiau kaip pusė programos „Europos horizontas“ MVI yra ES mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų programų naujokės; kadangi labai pagerėjo MVI paraiškų sėkmės rodiklis (iki 19,9 proc., palyginti su 12 proc. programos „Horizontas 2020“ atveju);

- G. kadangi E. Lettos pranešime siūloma įtvirtinti „penktąją laisvę“, kuri apimtų mokslinius tyrimus, inovacijas ir švietimą, kaip naują bendrosios rinkos aspektą, nes keturios pirminės laisvės iš esmės grindžiamos XX a. teoriniais principais;
- H. kadangi E. Lettos pranešime nurodyta „laisve pasilikti“ pakartojama, kaip svarbu išvengti vidinio protų nutekėjimo, o M. Heitoro pranešime nurodyta iniciatyva „Rinkis Europą“ siekiama skatinti tyrėjų karjerą ir iki 2035 m. dabartinį „protų nutekėjimą“ iš Europos paversti „protų įtekėjimu“;

Bendrosios pastabos dėl programos „Europos horizontas“ ir mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI)

1. primena, kad šiuo metu išgyvename itin svarbų momentą MTI, o Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen 2024 m. liepos mėn., pristatydama Parlamentui savo antrosios kadencijos einant Europos Komisijos pirmininkės pareigas programą, pareiškė, kad Europa turi paversti mokslinius tyrimus ir inovacijas mūsų ekonomikos pagrindu;
2. pažymi, kad M. Draghi, E. Lettos ir M. Heitoro pranešimuose teigiama, kad MTI yra labai svarbūs siekiant Europos konkurencingumo, ir pabrėžiama, kad būtina skubiai imtis veiksmų siekiant neatsilikti; pabrėžia, kad reikia tvirtai įsipareigoti siekiant, kad būsimoji bendroji programa taptų esminiu indėliu į Europos konkurencingumą ir jos bendrą gerovę;
3. primena, kad M. Draghi ir M. Heitoro pranešimai yra įspėjamasis raginimas Europai atsižvelgti į pasaulinę konkurenciją ir reikšmingą Kinijos mokslo augimą pastaraisiais metais; palankiai vertina didesnę programos „Europos horizontas“ sėkmės rodiklį, palyginti su programa „Horizontas 2020“; palankiai vertina programos „Europos horizontas“ gebėjimą reaguoti į krizes, pvz., COVID-19 ir geopolitinius iššūkius, tačiau apgailestauja ne tik dėl to, kad trūksta papildomo finansavimo, bet ir dėl nuolatinio finansavimo mažinimo, kuris kelia pavojų pradiniam prioritetams;
4. apgailestauja, kad įgyvendinant programą „Europos horizontas“ būta neigiamos patirties, nes pereinant nuo programos „Horizontas 2020“ prie programos „Europos horizontas“ daugiausia buvo juntamas sudėtingumo ir biurokratijos padidėjimas; pabrėžia, kad kai kurių programos dalių sėkmės rodikliai vis dar tokie žemi, kad atbaudo potencialiai puikias paraiškas, visų pirma mažesnę biudžetą turinčių mokslų tiriamųjų institucijų ir MVI tyrėjų paraiškas; mano, kad strateginis planavimas turėtų duoti daugiau naudą programavimo kokybei ir sustiprinti visų MTI suinteresuotųjų subjektų įsipareigojimą, kuris, atrodo, iki šiol nebuvo pakankamai įgyvendintas; mano, kad BP 10 turėtų būti grindžiama programos „Europos horizontas“ priemonėmis, kurios pasirodė esančios veiksmingos ir efektyvios;
5. pabrėžia lanksčios BP svarbą; atkreipia dėmesį į tai, kad M. Heitoro pranešime pabrėžiama, kaip svarbu reaguoti į sparčiai kintančią mokslo ir inovacijų sritį, ir

rekomenduojama iš esmės reformuoti specialistų įtraukimą į programos valdymą, visų pirma pasitelkiant siūlomas dvi naujas tarybas ir skelbiant ne tokius griežtus kvietimus teikti pasiūlymus; primena, kad M. Draghi pranešime pažymima, jog dabartinis BP valdymas yra lėtas ir biurokratiškas, kad jos organizacinė struktūra turėtų būti pertvarkyta taip, kad ji būtų labiau pagrįsta rezultatais, o ją vertintų aukščiausio lygio ekspertai, ir kad būsimai BP turėtų vadovauti asmenys, turintys įrodytų rezultatų mažai tirtų mokslinių tyrimų ar inovacijų srityje; pažymi, kad novatoriškas idėjas ne visada galima numatyti ir suprogramuoti, ir pabrėžia, kad norint išnaudoti visą inovacijų plėtros potencialą reikia pakankamo finansavimo, kuris nėra iš anksto suprogramuotas;

6. pabrėžia, jog svarbu, kad BP būtų grindžiama kompetencija, siekiant užtikrinti, kad visoje programoje dalyvautų geriausi Europos tyrėjai; teigia, kad vienas iš svarbiausių ES MTI politikos trūkumų taip pat susijęs su tuo, kad nėra prasmingo, integruoto ir papildančio požiūrio į vietos poreikius ir kompetencija grindžiamą MTI veiklą, visų pirma tarp BP ir sanglaudos politikos MTI linijos, kurios pagal ES biudžetą yra tokios pačios apimties; pažymi, kad mokslinių tyrimų rezultatų plėtojimas ir komercializavimas Europoje tebėra didelis iššūkis;
7. primena M. Heitoro pranešime pateiktą rekomendaciją skatinti patrauklią ir įtraukią Europos mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų ekosistemą; primena E. Lettos pranešime pateiktą rekomendaciją skatinti penktosios laisvės plėtojimą bendrojoje rinkoje; primena M. Draghi pranešime pateiktą pastabą, kad ES inovacijų ekosistemos susiskaidymas – viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl Europos inovacijų diegimo rezultatai yra prasti; primena, kad Sutartyse BP priskiriama Europos mokslinių tyrimų erdvės plėtrai; yra įsitikinęs, kad siekiant kuo didesnio bendrosios programos poveikio, ji turi būti įtraukta į platesnę Europos mokslinių tyrimų politiką, kuri užtikrintų, kad Europa būtų patraukli vieta mokslinių tyrimų veiklai, pritraukianti specialistus iš viso pasaulio, veiksmingai paverčianti mokslą ekonomikos augimu ir visuomenės pažanga ir veiksmingai šalinanti inovacijų diegimo atotrūkį ES; laikosi nuomonės, kad būsimu Europos mokslinių tyrimų erdvės aktu (toliau – EMTE aktas) turėtų būti siekiama sukurti tokią Europą; pripažįsta, kad vis dar esama didelių kliūčių „protų apykaitai“ tarp valstybių narių, įskaitant kvalifikacijų pripažinimą;
8. primygtinai pabrėžia, jog būtinai reikia, kad valstybės narės prisiimtų konkrečius įsipareigojimus iki 2030 m. pasiekti tikslą 3 proc. BVP skirti MTP; pažymi, kad ES investuoja gerokai mažiau nei kitos galingos pasaulio valstybės ir jau ilgiau kaip du dešimtmečius nesugeba pasiekti 3 proc.: pavyzdžiui, 2022 m. ji į MTP investavo 2,24 proc. savo BVP, o JAV – 3,5 proc.; pabrėžia, kad kiekvienais metais, kai ES nepakankamai investuoja į MTP, padėtis blogėja ir didėja atotrūkis nuo trečiųjų šalių; nurodo, kad 27 ES valstybių narių MTP intensyvumas labai skiriasi: penkios iš jų pasiekė 3 proc. išlaidų tikslą, o kai kurios kitos – mažiau nei 1 proc.; primena, kad iš viso mažiau nei 7 proc.¹² siekiantis ES biudžeto įnašas į MTP išlaidas sudaro labai nedidelę dalį visų ES viešųjų išlaidų MTP; pažymi, kad nacionalinės išlaidos moksliniams tyrimams neturėtų būti mažinamos atsižvelgiant į galimybę gauti alternatyvų ES mokslinių tyrimų finansavimą; pabrėžia, kad reikia bendrų Europos ir nacionalinio mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo pastangų; taip pat pabrėžia svarbų privačiųjų investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas vaidmenį siekiant

¹² M. Draghi pranešimas dėl Europos konkurencingumo ateities, p. 236.

papildyti viešąjį finansavimą; apgailestauja, kad Europos privačiosios investicijos į mokslinius tyrimus, plėtrą ir inovacijas atsilieka nuo Kinijos ir JAV investicijų ir siekia 1,3 proc. ES BVP, palyginti su 2,4 proc. JAV ir 1,9 proc. Kinijoje; todėl primygtinai tvirtina, kad ES intervencija atlieka gyvybiškai svarbų vaidmenį skatinant MTP išlaidas ir kad reikia toliau koordinuoti ir derinti nacionalines ir ES išlaidas MTP;

9. primygtinai teigia, kad ilgalaikis viešasis finansavimas yra gyvybiškai svarbus siekiant remti pažangius fundamentinius mokslinius tyrimus, kuriuos skatina mokslinis smalsumas ir kurių vienintelis tikslas – plėsti mokslo žinias, nesitikint akivaizdžios ar tiesioginės naudos, kuriems kartais būdingas atsitiktinumas;
10. pabrėžia Reglamento dėl programos „Europos horizontas“ 72 konstatuojamąją dalį, kurioje teigiama, kad „siekiant užtikrinti mokslinę kompetenciją ir vadovaujantis Chartijos 13 straipsniu, Programa turėtų būti skatinama gerbti akademinę laisvę visose naudose iš jos lėšų gaunančiose šalyse“; pabrėžia, kad nors keliose šalyse, gaunančiose programos „Europos horizontas“ lėšų, įvyko keletas incidentų, susijusių su akademinė laisve, Komisija veiksmingai nepasinaudojo šia konstatuojamąja dalimi konkrečioms problemoms spręsti; palankiai vertina už startuolius, mokslinius tyrimus ir inovacijas atsakingos Komisijos narės per klausymą Parlamente išsakytą įsipareigojimą pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl mokslinių tyrimų laisvės; ragina Komisiją pateikti tokį pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto atsižvelgiant į 2024 m. sausio 17 d. Parlamento rezoliuciją;
11. pritaria didelėms klimatui skirtoms išlaidoms pirmaisiais programos „Europos horizontas“ įgyvendinimo metais; primygtinai ragina Komisiją toliau siekti, kad per visą programos įgyvendinimo laikotarpį būtų pasiektas bendras 35 proc. klimatui skirtų išlaidų tikslas;
12. pabrėžia, kad programa „Europos horizontas“ sėkmingai siekia savo klimatui skirtų išlaidų tikslų neatsižvelgdama, kaip nurodyta programos „Europos horizontas“ vadove, į reikšmingos žalos nedarymo principą vertinant pasiūlymus, nebent tai būtų susiję su kvietimo teikti pasiūlymus turiniu; pabrėžia, kad nėra teisinės pareigos ar teisinio pagrindo horizontaliai taikyti reikšmingos žalos nedarymo principą arba žalos nedarymo principą; palankiai vertina tai, kad už startuolius, mokslinius tyrimus ir inovacijas atsakinga Komisijos narė per savo klausymą Parlamente įsipareigojo įvertinti dabartinį ir naują požiūrį į reikšmingos žalos nedarymo principo taikymą, įskaitant šio taikymo teisinį pagrindą, ir pasidalyti šiuo vertinimu su Parlamentu; primygtinai ragina Komisiją prieš pradėdant įgyvendinti BP 10 pranešti Parlamentui apie (reikšmingos) žalos nedarymo principo taikymo pagal programą „Europos horizontas“ poveikį, įskaitant su jo įgyvendinimu susijusių Komisijos ir paramos gavėjų išlaidų sąmatą ir jo poveikį supaprastinant projektų paraiškas;
13. mano, kad įgyvendinant programą „Europos horizontas“ dėl kelių didelių pasaulinių įvykių kilo pavojus tūkstančiams tyrėjų, be kita ko, ES kaimynystėje, ir dėl to labai padaugėjo tyrėjų, kuriems gresia pavojus, teikiamų paraiškų dėl skubių stažučių Europoje; tačiau daro išvadą, kad pagal dabartinę programą ES neturi pakankamai lėšų, kad paremtų tyrėjus, kuriems gresia pavojus, o kai kurių valstybių narių ir NVO pastangos yra fragmentiškos;

14. patvirtina, koks svarbus mokslo pažangai yra tarptautinis bendradarbiavimas; šiuo atžvilgiu yra susirūpinęs, kad tarptautinis bendradarbiavimas įgyvendinant programą „Europos horizontas“ sumažėjo, palyginti su programa „Horizontas 2020“; ragina Komisiją siekti kitų asociacijos susitarimų su trečiosiomis šalimis ir juos sudaryti, pakartoja¹³ ir pabrėžia, kad Parlamento galimybės duoti prasmingą sutikimą tarptautiniams susitarimams, susijusiems būtent su Reglamento dėl programos „Europos horizontas“ 16 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytų šalių dalyvavimu ES programose, yra apsunkinamos, jei tokiuose susitarimuose nenumatyta struktūra, kuria užtikrinamas parlamentinis tikrinimas pagal pritarimo procedūrą, taikomą prisijungimui prie konkrečios ES programos;
15. ypač palankiai vertina JK ir Šveicarijos prisijungimą prie programos „Europos horizontas“, nes taip pripažįstama, kad JK ir Šveicarijos mokslas ir inovacijos yra neatsiejama Europos mokslo ir inovacijų ekosistemos dalis; pakartoja, kad yra susirūpinęs dėl 2023 m. iš dalies pakeisto protokolo ir jo nuostatų dėl *ex officio* lengvatos Jungtinei Karalystei; pabrėžia, kad bet kokiame tarptautiniame susitarime dėl Šveicarijos prisijungimo prie ES programų turėtų būti visapusiškai atsižvelgiama į Parlamento prerogatyvą prasmingai pritarti pagal savo rezoliuciją dėl asociacijos susitarimų dėl trečiųjų šalių dalyvavimo Sąjungos programose;
16. atkreipia dėmesį į Komisijos baltąją knygą dėl galimybių daugiau remti dvejojo naudojimo potencialą turinčių technologijų mokslinius tyrimus ir plėtrą; mano, kad beveik visi viešose konsultacijose dėl baltosios knygos dalyvavę respondentai atmetė 3 galimybes; pabrėžia, kad daugelis respondentų manė, jog 1 ir 2 galimybių pasekmės nėra pakankamai aiškios, kad jie galėtų nuspręsti, kuri galimybė būtų priimtinesnė; pabrėžia, kad visuotinai pripažįstama, jog dabartinę sistemą reikia tobulinti, siekiant užtikrinti veiksmingą viešųjų lėšų naudojimą ir didinti Europos technologinį savarankiškumą; pažymi, kad Komisijos narė E. Zaharieva savo klausyme Parlamente įsipareigojo tęsti šį vertinimą, galimai atliekant naują tyrimą, siekiant užtikrinti, kad pareikštos nuomonės atspindėtų visus suinteresuotuosius subjektus;
17. pažymi, kad padaryta didelė pažanga įgyvendinant programą „Europos horizontas“, kurioje lyčių lygybės planai tapo tinkamumo kriterijumi, o lyčių aspektas MTI turinyje – numatytoju skyrimo kriterijumi visoje programoje; pažymi, jog neseniai atlikti tyrimai patvirtina, kad lyčių lygybės plano tinkamumo kriterijus turėjo skatinamąjį poveikį;

Pastabos dėl konkurencingumo

18. yra tvirtai įsitikinęs, kad ES išlaidos mokslui, moksliniams tyrimams ir inovacijoms yra geriausia investicija į mūsų bendrą Europos ateitį ir didinant konkurencingumą bei visuomenės pažangą, taip pat sėkmingai naikinant inovacijų diegimo atotrūkį; pritaria M. Draghi, kad visos ES viešosios išlaidos MTP turėtų būti geriau koordinuojamos ES lygmeniu, t. y. tinkamai derinant investicijas su ES strateginiais prioritetais, sutelkiant dėmesį į iniciatyvų, kurios daro atitinkamą poveikį ir kuria pridėtinę vertę, finansavimą ir kad reformuota ir sustiprinta BP yra labai svarbi siekiant šio tikslo; pabrėžia, kad, siekiant užtikrinti realią pridėtinę vertę, išlaidos MTP taip pat turėtų būti geriau

¹³ 2024 m. vasario 8 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl asociacijos susitarimų dėl trečiųjų šalių dalyvavimo Sąjungos programose, OL C, C/2024/6341, 2024 11 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6341/oj>.

koordinuojamos nacionaliniu lygmeniu tarp valstybių narių; pakartoja, kad reformuotos fiskalinės taisyklės neapima nacionalinių lėšų, naudojamų ES programoms bendrai finansuoti, ir ragina visapusiškai pasinaudoti šia galimybe siekiant padidinti ES mokslinių tyrimų finansavimą;

19. pabrėžia, kokia svarbi standartizacijos veikla siekiant užtikrinti, kad Europos įmonės galėtų veiksmingai pasinaudoti mokslinių tyrimų ir inovacijų konkurenciniu pranašumu;
20. pabrėžia, kad moksliniai tyrimai ir inovacijos įvairiuose pramonės sektoriuose atlieka svarbų vaidmenį kuriant darbo vietas ir didinant Europos konkurencingumą, palyginti su trečiosiomis šalimis;
21. pabrėžia, kokia svarbi Europos inovacijų taryba (EIC) Europos konkurencingumui; šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad EIC investicijos padeda įveikti vadinamąjį mirties slėnį ir kurti perversminio pobūdžio inovacijas, turinčias proveržio ir plėtros potencialą; taip pat atkreipia dėmesį į unikalų pasiūlymą pagal EIC programą „Accelerator“ teikti specialiai pritaikytą paramą bankams nepatraukliems didelio potencialo startuoliams;
22. palankiai vertina tai, kad iki šiol 44 proc. programos „Europos horizontas“ biudžeto prisidėta prie skaitmeninės ir pramonės pertvarkos, visų pirma skatinant bendradarbiavimą technologijų plėtros srityje, kuri labai svarbi Europos konkurencingumui;
23. yra tvirtai įsitikinęs, kad taikomųjų mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų politika ne tik atlieka svarbų vaidmenį siekiant ilgalaikio ir tvaraus konkurencingumo, bet ir padeda išvengti pagrindinių pasaulinių ir visuomenės iššūkių, juos numatyti ir įveikti;

Pastabos dėl techninio įgyvendinimo

24. mano, kad įgyvendinant programą „Europos horizontas“ administracinis supaprastinimas sustojo, atsižvelgiant į tai, kad 32 proc. dalyvių mano, kad teikti paraiškas programai „Europos horizontas“ yra sunkiau nei programai „Horizontas 2020“, o beveik pusė dalyvių teigia, kad skirtumo nėra¹⁴; yra susirūpinęs dėl į viršų šovusių bendrų sandorių ir administracinių išlaidų¹⁵; pažymi, kad paramos gavėjai nurodė, jog vidutiniškai 6–10 proc. savo projekto biudžeto išleidžia administracinėms išlaidoms, o 48 proc. gavėjų nurodė, kad jų administracinės išlaidos sudaro daugiau kaip 10 proc. biudžeto, įskaitant 10 proc. paramos gavėjų, kurie nurodė, kad administracinės išlaidos sudaro daugiau nei 20 proc., dalį; apgailestauja dėl to, kad pagal programą „Europos horizontas“ laikas iki dotacijos suteikimo yra ilgesnis nei pagal programą „Horizontas 2020“ ir kad jis viršija Komisijos nustatytą aštuonių mėnesių tikslą¹⁶; primygtinai reikalauja toliau paprastinti administracines procedūras, racionalizuoti atitinkamas procedūras, mažinti išlaidas ir daugiau dėmesio skirti pareiškėjams, taip pat pabrėžia, kad supaprastinimas turi būti naudingas pareiškėjams, kartu užtikrinant, kad paraiškose būtų pateikta visa informacija, reikalinga jų

¹⁴ Europos Komisija: Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas, *Evaluation study on excellent science in the European framework programmes for research and innovation – Final report phase 2 – Supporting the interim evaluation of Horizon Europe*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024, p. 47–48.

¹⁵ M. Heitoro pranešimas, p. 90.

¹⁶ Europos Komisija: Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas, *Evaluation study on excellent science in the European framework programmes for research and innovation – Final report phase 2 – Supporting the interim evaluation of Horizon Europe*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024, p. 49.

pažangumui įvertinti;

25. primena, kad pirmoji išsami anotuoto pavyzdinio dotacijos susitarimo dėl programos „Europos horizontas“ versija buvo paskelbta tik 2024 m. gegužės mėn., praėjus daugiau nei trejiems metams nuo programos pradžios; pažymi, kad nesant išsamios šio dokumento versijos, paramos gavėjai nėra visapusiškai informuoti apie teises ir finansines sąlygas, susijusias su dotacijos susitarimo pasirašymu; primena, kad pirmoji anotuoto pavyzdinio dotacijos susitarimo dėl programos „Horizontas 2020“ versija buvo paskelbta prieš programai oficialiai prasidedant; pažymi, kad akivaizdi vėlavimo paskelbti susitarimus priežastis yra bendras požiūris į pavyzdinius dotacijų susitarimus, kurį Komisija taikė ES programoms pagal dabartinę daugiametę finansinę programą;
26. pažymi, kad skirtingų paramos gavėjų nuomonės dėl fiksuotųjų sumų funkcionalumo ir su tuo susijusi patirtis skiriasi; pripažįsta, kad kai kurie paramos gavėjai nelaiko finansavimo fiksuotosiomis sumomis įvedimo supaprastinimu; pabrėžia, kad 2024 m. finansavimo fiksuotosiomis sumomis vertinime pateikiami neaiškūs duomenys, todėl neatsakytą į svarbius rūpesčius ir klausimus, pvz., dėl neaiškaus *ex post* audito poveikio, o kiti prieštaravimai, pvz., dėl dirbtinai padidinto darbų paketų skaičiaus, pasitvirtino¹⁷; mano, kad šis vertinimas patvirtina, jog finansavimas fiksuotosiomis sumomis gali būti supaprastinimas kai kuriems paramos gavėjams, bet ne visiems¹⁸;
27. mano, kad finansavimo fiksuotosiomis sumomis teikiamas supaprastinimas pasireiškia tuo, jog panaikinami visi įpareigojimai paramos gavėjams teikti Komisijai faktinių išlaidų ataskaitas ir panaikinami finansiniai projektų *ex post* auditai; palankiai vertina

¹⁷ Europos Komisija: Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas, *Assessment of Lump Sum Funding in Horizon 2020 and Horizon Europe – Analysis of implementation data and feedback from surveys*, 2024 m. liepos 25 d.

Pagrindiniu nesutarimo šaltiniu buvo tai, kad nežinomas visapusiškas finansavimo fiksuotosiomis sumomis poveikis projektams, atsižvelgiant į tai, kad nebuvo išsamių duomenų apie visiškai užbaigtus projektus. Be to, anksti pripažinta, kad fiksuotosios sumos tikriausiai būtų skiriamos mažesniems projektams (ir vieną paramos gavėjų turintiems projektams), tačiau daugiausia abejonių kelia jų poveikis didesniems ir sudėtingesniems projektams. Žr. 2021 m. bendrą EARTO, EUA ir CESAER pareiškimą (<https://www.eua.eu/news/eua-news/eua-cesaer-and-earto-call-for-caution-in-the-use-of-lump-sum-funding-in-horizon-europe.html>). Plačiau paplitusiam fiksuotųjų sumų naudojimui prieštarauja tai, kad neturint išsamių duomenų apie patirtį, susijusią su fiksuotosiomis sumomis, ir didelių projektų, kuriuose dalyvauja keli paramos gavėjai, rezultatų, fiksuotųjų sumų poveikis šiems projektams nežinomas. Todėl 2024 m. vertinime turėjo būti atsižvelgta į šį klausimą. Didelė programos „Horizontas 2020“ bandomojo projekto dalis buvo susijusi su EMTT koncepcijos patikrinimo projektais, kurie yra nedidelės dotacijos vienam paramos gavėjui. Dėl savo specifinio pobūdžio koncepcijos patikrinimo projektai neįtraukti į daugumą finansavimo fiksuotosiomis sumomis analizių, bet ne į visas. Pavyzdžiui, atrodo, kad jie įtraukti į užbaigtų projektų skaičių (koncepcijos patikrinimo projektai sudaro 44 proc. projektų – žr. Komisijos 2024 m. vertinimo p. 8 – todėl jie turi būti įtraukti į 96 proc. užbaigtų programos „Horizontas 2020“ projektų – žr. 6 diagramą). Dėl tokio selektyvaus ir neskaidraus duomenų naudojimo vertinimas nėra įtikinantis.

¹⁸ Europos Komisijos internetinio seminaro *Lump Sum Funding in Horizon Europe: How does it work? How to write a proposal?* 2 skaidrė, 2024 m. gegužės 16 d.,

<https://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/other/event240516.htm>.

Europos Komisija: „EU Science & Innovation“ kanalas, reklaminis vaizdo įrašas apie fiksuotąsias sumas *How to evaluate lump sum proposals: Get started*, 2023, https://www.youtube.com/watch?v=VsSO_s1Ec84.

Europos Komisija: „EU Science & Innovation“ kanalas, internetinis seminaras *Lump Sum Funding in Horizon Europe: How does it work and what are the next steps?*, 2022,

<https://www.youtube.com/watch?v=gUFYkxhE70I>. 03:05 įrašo minutę direktorius M. Will nurodo, kad fiksuotosios sumos naudojamos siekiant sumažinti klaidų lygį. 10:35 įrašo minutę rodomoje pirmoje pirmoje pristatymo skaidrėje klaidų lygio mažinimas nurodytas kaip pirmasis fiksuotųjų sumų naudojimo tikslas.

tai, kad dėl to mažėja klaidų lygis; vis dėlto pabrėžia, kad klaidų lygis yra priemonė tinkamam viešųjų lėšų panaudojimui užtikrinti, o ne tikslas pats savaime; atsižvelgdamas į tai išpėja, kad pernelyg sparčiai didinant fiksuotųjų sumų naudojimą galima sukelti pavojų labai sėkmingos programos išlaidų kokybei;

28. pastebi, kad vidutinis programos „Europos horizontas“ konsorcių dydis yra gerokai didesnis nei programos „Horizontas 2020“¹⁹; mano, kad konsorciams skatina bendradarbiavimą ir kad didesni konsorciams prisideda prie platesnio ir galimai įvairesnio bendradarbiavimo; tačiau pabrėžia, kad didesnių konsorcių valdymui taip pat reikia daugiau laiko ir pastangų tiek pasiūlymų rengimo, tiek projekto įgyvendinimo etapu, o tai atima išteklius, kurie galėtų būti skirti moksliniams tyrimams atlikti; be to, mano, kad sudėtingesni konsorciams yra mažiau patrauklūs naujokams, nes juos valdyti sudėtinga ir tam reikia išteklių bei patirties;
29. pabrėžia atviros ir prieinamos programos su žemomis pasiūlymų teikimo ribomis svarbą siekiant užtikrinti naujų dalyvių ir MVĮ dalyvavimą; pabrėžia, kad daugiau kaip pusė programoje „Europos horizontas“ dalyvaujančių MVĮ yra naujokės²⁰; mano, kad administracinė našta, reikalingos laiko investicijos ir paraiškų sudėtingumas gali atgrasyti MVĮ nuo dalyvavimo programoje²¹; pažymi, kad paprastos, nedidelės ir greitos dotacijos pagal programos „Horizontas 2020“ MVĮ priemonę pritraukė naujų MVĮ²²;
30. mano, kad Komisijai nepavyko sukurti lankstaus, bet tvirto programos „Europos horizontas“ valdymo, o tai lėmė sudėtingą jos įgyvendinimą; tikisi, kad tarpinio vertinimo ataskaitoje bus aptarti trūkumai ir galimi sprendimai;

Pastabos dėl 1 ramsčio

31. pripažįsta 1 ramsčio svarbą skatinant mokslinę kompetenciją ir pritraukiant aukštos kvalifikacijos mokslinius tyrimus per Europos mokslinių tyrimų tarybą (EMTT) ir tokias programas kaip „Marie Skłodowskos-Curie veiksmi“;
32. palankiai vertina tai, kad EMTT ir toliau sėkmingai vykdo savo veiklą; pabrėžia, kad jos sėkmė priklauso nuo Mokslo tarybos nepriklausomumo; pabrėžia, kad pastarieji keleri metai parodė, jog EMTT veikimui ir nepriklausomumui labai svarbu, kad Mokslo tarybos pirmininkas būtų kompetentingas ir atsidavęs bei turėtų autoritetą mokslo srityje; pažymi, kad EMTT Mokslo tarybos principu „iš apačios į viršų“ grindžiami kvietimai teikti paraiškas ir nepriklausomas valdymas pasirodė esantys labai

¹⁹ Vidutinis dotacijos dalyvių skaičius padidėjo nuo 5,0 pagal programą „Horizontas 2020“ iki 7,1 pagal programą „Europos horizontas“ (žr. 2025–2027 m. programos „Europos horizontas“ strateginio plano analizę). Tuo pat metu bendradarbiavimo dotacijų dalis sumažėjo nuo 78 proc. pagal programą „Horizontas 2020“ iki 56 proc. pagal programą „Europos horizontas“ (žr. M. Heitoro ataskaitos 9.1 langelį).

²⁰ Europos Komisija: Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas, *SME participation in Horizon Europe – Key figures (and key issues) in the first three years*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024, p. 11.

²¹ Europos Parlamentas, Mokslų ir technologijų ateities komisija, *The Horizon Europe Programme: A strategic assessment of selected items*, 2024, p. 48.

²² 90 proc. MVĮ priemonės 1 etapo dalyvių buvo nauji dalyviai, o EIC programos „Accelerator“ atveju iki šiol tik 70 proc. dalyvių buvo nauji dalyviai. Europos Komisija: Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas, *SME participation in Horizon Europe – Key figures (and key issues) in the first three years*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024, p. 11.

veiksmingi;

33. pabrėžia EMTT ir programos „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“ gebėjimą pritraukti talentingus mokslininkus į Europą; atkreipia dėmesį į vertingą programos „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“ indėlį į Europos mokslo lyderystę; susirūpinęs atkreipia dėmesį į žemus programos „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“ sėkmės rodiklius;
34. pabrėžia, kad pagal 1 ramstį finansuojamuose mokslinių tyrimų projektuose turėtų būti laikomasi „didelio pelningumo / didelio rizikingumo“ principo; siūlo patikslinti vertinimo kriterijus siekiant griežtai užtikrinti, kad vertinant mokslinių tyrimų paraiškas būtų įgyvendintas „didelio pelningumo / didelio rizikingumo“ principas; pastebi, kad „didelis rizikingumas“ taip pat reiškia naujų mokslinių tyrimų metodų taikymą;
35. pabrėžia, kad mokslinių tyrimų infrastruktūra, visų pirma skaitmeninė mokslinių tyrimų infrastruktūra, yra labai svarbi platforma įvairių sričių ir sektorių tyrėjams ir inovatoriams dalytis duomenimis, metodais ir patirtimi, skatinanti naujų technologijų kūrimą ir taikymą siekiant stiprinti Europos technologinį suverenumą; palankiai vertina (ypač šiuo atžvilgiu) pažangą, padarytą Europos atvirojo mokslo debesijos ir Europos muziejų debesijos srityse;

Pastabos dėl 2 ramsčio

36. pabrėžia, kad Europos bendrųjų programų esmė – bendradarbiavimu grindžiami moksliniai tyrimai; pripažįsta 2 ramsčio svarbą, kuris yra esminė strateginė priemonė, skatinanti visos Europos bendradarbiavimą telkiant išteklius ir žinias bei derinant viešąsias ir privačiąsias MTI darbotvarkes; pažymi, kad bendradarbiavimas nevyktų be panašaus masto ES finansavimo, ir pabrėžia unikalią ES bendradarbiavimo programų pridėtinę vertę, kuri visų pirma leidžia Europai spręsti sudėtingus visuomenės uždavinius ir integruoti įmones į ypatingos svarbos viso žemyno vertės grandines; mano, kad 2 ramstis paskatino bendradarbiavimą mokslinių tyrimų srityje ir visų pirma padėjo remti bendras mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkes, skirtas technologijų brandinimui, pasitelkiant bendrąsias įmones, o tai prisideda prie ES konkurencingumo;
37. mano, kad 2 ramstis yra strateginė priemonė, leidžianti bendradarbiauti visos Europos mastu, sutelkti žinias ir išteklius, pritraukti privačiąsias investicijas ir suburti viešuosius ir privačius suinteresuotuosius subjektus visoje Europoje sudėtingiems visuomenės uždaviniams spręsti; mano, kad svarbu ir toliau remti šį bendradarbiavimą; tačiau pripažįsta, kad 2 ramstis yra sudėtingas; mano, kad šio ramsčio įgyvendinimas tebėra pernelyg sudėtingas ir turėtų būti patobulintas, supaprastintas ir racionalizuotas, siekiant orientuotis į rezultatus, o ne vien į išlaidas; pažymi, kad dėl taikomų priemonių skaičiaus, pvz., daugybės partnerysčių, sudėtingo, principu „iš viršaus į apačią“ grįsto administracinio misijų įgyvendinimo ir daugybės biudžeto perskirstymų atsirado nereikalingas sudėtingumas, kuris atgraso pareiškėjus, ypač naujokus, nuo dalyvavimo; pabrėžia, koks svarbus šių priemonių prieinamumas, ypač visų Europos regionų MVĮ, kad jas įgyvendinant galėtų dalyvauti visi pažangūs tyrėjai ir novatoriai ir kad būtų skatinami įmonių įsisavinimo pajėgumai; palankiai vertina antrajame programos „Europos horizontas“ strateginiame plane paskelbtą pranešimą apie 2 ramsčio perbalansavimą siekiant geresnės įvairių rūšių MTI veiklos – nuo fundamentinių mokslinių tyrimų iki į rinką orientuotų inovacijų – pusiausvyros; atsižvelgdamas į tai atkreipia dėmesį į Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvės komiteto nuomonėje

dėl BP 10 pateiktą išvadą, kad programos „Europos horizontas“ pogrupių struktūra sudaro nereikalingų kliūčių finansavimo ieškantiems dalyviams, visų pirma naujiems dalyviams, taip pat M. Draghi pranešime pateiktą išvadą, kad programa turėtų konsoliduoti apskritai fragmentišką ir nevienalytę veiklą;

Pastabos dėl 3 ramsčio

38. pažymi, kad mokslinių tyrimų rezultatų plėtojimas ir komercializavimas tebėra didžiausias Europos iššūkis; primena lemiamą verslumo vaidmenį, pvz., komerciškai ir ekonomiškai išnaudojant pažangius taikomuosius mokslinius tyrimus, kad jie taptų proveržio inovacijomis;
39. pabrėžia, kad Europos inovacijų taryba pildo visuotinai pripažįstamą investicijų spragą, susijusią su proveržio inovacijų finansavimo didinimu²³; atkreipia dėmesį į labai mažą EIC sėkmės rodiklį ir mano, kad tai patvirtina EIC finansavimo svarbą ir yra nerimą keliantis signalas, kad programa nepakankamai finansuojama; palankiai vertina tai, kad EIC kaip priemonė buvo užbaigta įtraukiant pereinamojo laikotarpio veiklą, nes ji užbaigia novatoriaus kelionę nuo ankstyvos idėjos iki plėtos, palengvindama technologijų brandinimą ir patvirtinimą; pabrėžia EIC valdybos teikiamų patarimų kokybę ir aktualumą ir šiuo atžvilgiu primena, kad ekspertų patarimai yra svarbūs įgyvendinant bendrąją programą;
40. mano, kad EIC iš esmės yra reikalinga ir pažangi priemonė; sutinka, kad EIC racionalizavimas ir stiprinimas, privačių investicijų pritraukimas ir mokslinių tyrimų komercializavimo rėmimas yra 3 ramsčio pagrindas, kaip patvirtinta M. Heitoro pranešime; vis dėlto apgailestauja, kad Komisija priėmė kai kuriuos įgyvendinimo sprendimus, dėl kurių EIC nutolo nuo savo numatytosios paskirties padėti įmonėms plėsti veiklą; pripažįsta, jog EIC turėtų būti lanksti, kad galėtų strategiškai maksimaliai išnaudoti savo potencialą remti proveržio technologijas; tvirtai tiki, kad EIC gali išnaudoti visą savo potencialą, jei bus patikslintos ir sustiprintos teisinės ir institucinės programos įgyvendinimo sąlygos;
41. apgailestauja, kad įgyvendintos ne visos Parlamento rekomendacijos, išdėstytos jo 2022 m. lapkričio 22 d. rezoliucijoje dėl Europos inovacijų tarybos veiklos įgyvendinimo, visų pirma rekomendacija nuodugniai įvertinti būdus, kaip pagerinti EIC įgyvendinimą, ir apsvarstyti galimybę įsteigti nepriklausomą ES įstaigą pagal SESV 187 straipsnį, kuri būtų pagrindinis subjektas, atsakingas už EIC įgyvendinimą; be to, apgailestauja dėl to, kad nebuvo atsižvelgta į jo rekomendaciją užtikrinti, kad būtų įgyvendinami ir nuosavo kapitalo, ir dotacijų komponentai, tiesiogiai koordinuojant abu komponentus;
42. atkreipia dėmesį į EIC programų vadovų darbą; tvirtai tiki strateginės žvalgybos metodu, kurį parengė plačiai pripažintą kompetenciją šioje srityje turintys ekspertai, siekiant veiksmingai programuoti strateginiais iššūkiais grindžiamus kvietimus teikti paraiškas; ypač vertina programų vadovų atliktą darbą siekiant padėti nustatyti ir realizuoti projektų pridėtinę vertę sutelkiant bendrų interesų turinčius projektus;

²³ Europos Komisija: Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas, *Evaluation study of the European framework programmes for research and innovation for an innovative Europe – Report phase 2 (support study for the interim evaluation of Horizon Europe)*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024, p. 98.

43. atkreipia dėmesį į iš esmės teigiamus nepriklausomų žinių ir inovacijų bendrijų ekspertų vertinimus (visų pirma susijusius su ES pridėtine verte); pažymi, kad EIT ŽIB prisideda prie aukštojo mokslo ir verslo ryšių stiprinimo bei įgūdžių trūkumo mažinimo, ir kad reikėtų išnagrinėti sąveiką su akademijomis, kurios įsteigtos pagal naujausius ES teisės aktus (pvz., Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės akta, Ypatingos svarbos žaliavų akta, Kibernetinio saugumo dokumentų rinkinį); be to, pabrėžia, kad EIT regioninės inovacijų sistemos (RIS) veikla padeda mažinti Europos inovacinio pajėgumo atotrūkį; primena, kad, siekiant sumažinti atotrūkį inovacijų srityje, turėtų būti sukurta didesnė EIT ir kitų veiksmų, pvz., ES parengiamųjų veiksmų, skirtų inovacijoms siekiant vietos poreikiais grindžiamos pertvarkos, sinergija, ir mano, kad EIT ŽIB galėtų pagerinti bendrosios programos sinergiją (3 ramsčio veikloje ir tarp ramsčių) ir sukurti konkrečią kompetenciją ir vietos poreikiais grindžiamų inovacijų sinergiją, pavyzdžiui, įgyvendinant Regioninės ir miestų politikos generalinio direktorato vadovaujamą MTI veiklą, pvz., Tarpregioninių investicijų į inovacijas priemonę;
44. tačiau apgailestauja dėl to, kad EIT, kaip programos, aktualumu abejoja keli suinteresuotieji subjektai, įskaitant kai kuriuos didžiausius jo paramos gavėjus; pabrėžia, kad suinteresuotieji subjektai iš esmės vertina žinių ir inovacijų bendrijų koncepciją kaip naudingą veiksmingos inovacijų ekosistemos plėtros ir integracijos priemonę; mano, kad daugiausia susirūpinimo kelia du dalykai: ŽIB finansinio savarankiškumo reikalavimas²⁴ ir EIT organizacijos vykdomas centrinis valdymas, kuris yra pernelyg biurokratiškas, apsunkinantis ir keliantis ŽIB valdymo sunkumų²⁵; daro išvadą, kad daugeliui suinteresuotųjų subjektų finansinės ir kitos išlaidos, įskaitant didelę dalyvavimo ŽIB veikloje našta, nusveria palyginti nedidelės jiems aktualios finansinės paramos naudą;
45. apgailestauja, kad, nors tam tikrų pastangų jau įdėta, EIC, EIT ir EMTT sinergija nėra pakankamai išplėtotą;

Pastabos dėl 4 dalies

46. palankiai vertina tai, kad programoje „Europos horizontas“ dalyvauja vis daugiau subjektų iš dalyvių skaičių didinančių šalių; pripažįsta, kad atotrūkis inovacijų srityje išlieka, nepaisant du dešimtmečius dėtų vis didesnių pastangų, nors inovacijų diegimo rezultatų skirtumai Europoje šiek tiek sumažėjo; tačiau pabrėžia, kad šis inovacijų diegimo atotrūkis Europoje turi neigiamų pasekmių visai ES, nes tai reiškia, kad turimi specialistai lieka neišnaudoti, o ekonominiai skirtumai ES gali didėti; pažymi, kad iš dalies ši menką dalyvavimą galima paaiškinti struktūriniais veiksniais, įskaitant nepakankamas nacionalines viešąsias investicijas į MTP, kurios mažina nacionalinių MTI sistemų veiksmingumą, kaip rodo žemi Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinės rezultatai; be to, pažymi, kad egzistuoja ryšys tarp aukšto dalyvavimo BP lygio ir didelių nacionalinių viešųjų investicijų į MTP; yra tvirtai įsitikinęs, kad be nacionalinių reformų atotrūkis inovacijų srityje negali būti panaikintas, nepaisant Europos lygmeniu dedamų pastangų, ir atkreipia dėmesį į Europos Audito Rūmų

²⁴ Žr., pvz., Europos universitetų asociacijos viziją dėl BP 10, p. 14:

<https://www.eua.eu/publications/positions/paving-the-way-for-impactful-european-r-i.html>.

²⁵ Žr., pvz., „Fraunhofer Gesellschaft“ poziciją:

https://www.fraunhofer.de/content/dam/zv/en/institutes/international/brussels/finalpapers/Fraunhofer_PositionPaper_EIT.pdf.

specialiąją ataskaitą Nr. 09/2022 šiuo klausimu; pripažįsta, kad reikia naujų ir veiksmingesnių mechanizmų, kurie padėtų didinti plėtrą, tačiau šie veiksmai pirmiausia turėtų būti finansuojami nacionaliniu lygmeniu, papildant sanglaudos politikos lėšomis; ragina Komisiją užtikrinti, kad būsime EMTE akte būtų nustatytos griežtos pareigos valstybėms narėms gerinti savo MTI sistemos veikimą, kad būtų pašalinti struktūrinių iššūkių nulemti prastoki rezultatai;

47. pabrėžia, koks svarbus pagal programą „Europos horizontas“ suteikiamas pažangumo ženklas; mano, kad ženklas iš dalies sušvelnina nuolatinę nepakankamo programos „Europos horizontas“ finansavimo problemą, kuri labai trukdo tinkamai paremti visus kokybiškus pasiūlymus; be to, pripažįsta, kad ženklas gali padėti gerinti santykinį tyrėjų iš dalyvių skaičių didinančių šalių dalyvavimą; vis dėlto pabrėžia, kad ženklas negali būti laikomas tiesioginės finansinės paramos pakaitalu, visų pirma dėl to, kad jis negarantuoja finansavimo;
48. pažymi, kad klestinčiai Europos inovacijų ekosistemai reikia stiprių ir gerai tarpusavyje sujungtų vietos poreikiais grindžiamų inovacijų ekosistemų ir kad geriau sujungta Europos inovacijų ekosistema bus labai svarbi didinant Europos konkurencingumą, jos atsparumą ir strateginį savarankiškumą; pripažįsta, kad teritorinių ekosistemų bendradarbiavimas suteikia galimybę Europos regionams panaudoti savo bendrus privalumus siekiant veiksmingiau kurti inovacinius sprendimus; šis bendradarbiavimas taip pat spartina technologijų komercializavimą ir didina jų mastą, taip stiprindamas ES konkurencingumą ir pasauliniu mastu; pripažįsta, kad viešosios mokslinių tyrimų organizacijos, įskaitant universitetus, atlieka svarbų vaidmenį skatinant vietos poreikiais grindžiamas inovacijas;

Pastabos dėl misijų ir partnerysčių

49. pabrėžia misijų mokslinės komunikacijos vaidmenį ir būtinybę jį dar labiau stiprinti, nes tai priartins mokslinių tyrimų rezultatus prie visuomenės ir padės spręsti nepasitikėjimo MTI problemą, taip pat padės gauti visuomenės pritarimą viešosioms investicijoms į MTI; primena, kad Komisijos komunikate „ES misijos po dvejų metų: pažangos vertinimas ir tolesni veiksmai“ misijos nebuvo įvertintos teigiamai ir padaryta išvada, kad misijoms nepavyko pasiekti pagrindinių tikslų, pvz., pritraukti išorės finansavimą;
50. primena esminį partnerysčių vaidmenį buriant Komisiją ir privačius ir (arba) viešuosius partnerius ir mano, kad jos turi gauti nuolatinę paramą, turinčią apibrėžtą tikslą ir taikymo sritį; pabrėžia, kad viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės valdymo struktūros turėtų būti racionalizuotos ir supaprastintos, kad būtų išvengta nereikalingos naštos ir daugiau dėmesio būtų skiriama pagrindiniams prioritetams; mano, kad bendrosios įmonės yra labai naudingos priemonės, padedančios geriau koordinuoti ir derinti mokslinių tyrimų darbotvarkes visoje ES, taip pat skatinti bendras viešojo ir privačiojo sektorių investicijas į MTP; apgailestaudamas pažymi, kad apskritai bendrosios įmonės dar nepadėjo padidinti Europos pramonės išlaidų MTP;

Rekomendacijos dėl likusios programos „Europos horizontas“ dalies

51. pažymi, kad nuo komunikato paskelbimo neįvyko jokių reikšmingų pokyčių misijų įgyvendinimo srityje; daro išvadą, kad dabartinis požiūris į misijas nėra pakankamai orientuotas į kūrybiškų naujų ir MTI idėjų skatinimą siekiant spręsti iššūkius; mano, kad

į misiją orientuotame programavime turėtų būti iškelti tikslai, kuriuos galima pasiekti pasitelkiant MTI, turėtų būti įgyvendinamas skelbiant atvirus kvietimus teikti idėjas pagal principą „iš apačios į viršų“ misijai įgyvendinti ir turėtų būti valdomas taikant portfelio metodą, pagrįstą EIC programų vadovų patirtimi; mano, kad į misijas orientuotas programavimas visų pirma turėtų būti naujas požiūris į mokslinių tyrimų programavimą, pagal kurį daugiau dėmesio būtų skiriama principu „iš apačios į viršų“ grindžiamoms mokslinių tyrimų idėjoms, kuriomis skatinamas tarpdiscipliniškumas ir visų pirma sukuriama erdvė socialiniais ir humanitariniais mokslais bei menais grindžiamų ir technologijomis grindžiamų veiklų sinergijai sprendžiant problemas; todėl ragina Komisiją per likusias programos „Europos horizontas“ įgyvendinimo metus išbandyti šį požiūrį ir didžiąją dalį misijoms skirtų lėšų panaudoti per atvirai suformuluotus kvietimus teikti pasiūlymus dėl MTI veiklos, galinčios padėti siekti konkretaus tikslo; ragina Komisiją apsvarstyti, ar tikslinga toliau finansuoti kiekvieną misiją pagal programą „Europos horizontas“, ir rasti papildomą finansavimą ir paramą misijų tęsimui kitose ES biudžeto dalyse ir, kai tinkama, nacionaliniu bei regioniniu lygmenimis;

52. pritaria M. Heitoro pranešime pateiktam pasiūlymui įsteigti eksperimentinį padalinį pagal programą „Europos horizontas“, kad būtų galima eksperimentuoti su naujais įgyvendinimo metodais ir priemonėmis, siekiant skatinti tikrą supaprastinimą dalyviams ir sukurti lankstesnį programos įgyvendinimą; primygtinai ragina Komisiją nuo 2025 m. įsteigti darbo grupę Europos semestro veiksmingumui didinti, atsižvelgiant į ES indėlį siekiant 3 proc. tikslo, kaip aiškiai aprašyta M. Draghi ir M. Heitoro pranešimuose ir pakartota Europos vadovų Budapešto deklaracijoje dėl naujojo Europos konkurencingumo susitarimo;
53. primygtinai reikalauja, kad Komisija ir toliau naudotų finansavimą fiksuotosiomis sumomis pagal programą „Europos horizontas“ ir jį taikytų paramos gavėjams, kuriems, kaip matyti iš vertinimų, tai yra akivaizdus supaprastinimas, pvz., MVĮ ir projektams, kurių atveju yra tvirtų įrodymų, kad tai yra tikras supaprastinimas; šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad planuojamas fiksuotųjų sumų naudojimo didinimas 2026–2027 m. darbo programoje tebėra abejotinas, atsižvelgiant į esamus nuogąstavimus ir nežinomybę dėl fiksuotųjų sumų poveikio, susijusio su kai kuriems paramos gavėjams jų teikiamu supaprastinimu ir jų poveikiu finansuojamų projektų kokybei; ragina Komisiją prieš didinant programos „Europos horizontas“ biudžeto dalį, skiriamą fiksuotosiomis sumomis paskutiniaisiais programos „Europos horizontas“ įgyvendinimo metais imtis visų būtinų veiksmų, kad būtų užtikrintas patikimas ir veiksmingas ES lėšų naudojimas, ir ištirti, kaip toliau tobulinti sistemą, siekiant užtikrinti, kad finansavimas fiksuotosiomis sumomis padėtų iš tikrųjų supaprastinti procesą paramos gavėjams; pritaria Europos Audito Rūmų rekomendacijai apibrėžti dotacijų fiksuotosiomis sumomis *ex post* kontrolės apimtį;
54. pritaria M. Heitoro pranešime pateiktam raginimui skubiai nustatyti rinktis Europą skatinančią bendro finansavimo eilutę ir iki 2035 m. dabartinį Europos protų nutekėjimą paversti protų įtekejimu, pažymėdamas, kad tai turėtų būti laikoma svarbia ir unikalia galimybe Europai dabartinėmis neužtikrintomis geopolitinėmis aplinkybėmis, ypač po neseniai įvykusių JAV rinkimų, ir todėl turėtų būti skubiai įgyvendinta nuo 2025 m.;
55. ragina Komisiją nedelsiant atkurti EIC savarankiškumą ir lankstumą, kad būtų

atsisakyta sudėtingų procesų, kurie lemia mažesnę įgyvendinimo lygį; mano, kad EIC programos „Transition“ veikla turėtų būti atvira pasiūlymams, grindžiamiems bet kurio BP projekto rezultatais, neatsižvelgiant į tai, iš kurios programos dalies tas projektas buvo finansuojamas;

56. primygtinai ragina Komisiją, kaip Sutarčių sergėtoją, remtis reglamento „Europos horizontas“ 72 konstatuojamąja dalimi, kad ES ir asocijuotosiose šalyse būtų labiau gerbiama akademinė laisvė, visų pirma ja remtis kaip pagrindu siekiant atvirai ir tiesiogiai spręsti akivaizdžius nacionalinių vyriausybių padarytus akademinės laisvės pažeidimus;
57. rekomenduoja, kad taikant (reikšmingos) žalos nedarymo principą Komisija pateiktų išsamias gaires, kaip atitiktis šiam principui bus vertinama atsižvelgiant į konkretų kvietimą, kuriame šis principas taikomas;

Rekomendacijos dėl 10-osios bendrosios mokslinių tyrimų programos (BP 10)

58. ragina BP 10, atsižvelgiant į būsimas diskusijas dėl labai laukiamo Konkurencingumo fondo, apie kurį 2024 m. liepos 17 d. Strasbūre pasakytoje kalboje paskelbė Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen, padaryti atskira ES programa, kuri būtų skirta ES mokslinių tyrimų ir inovacijų kompetencijai ir strateginei technologijų plėtrai ir kuriai būtų skirtas gerokai didesnis biudžeto asignavimas, kuris būtų tinkamas 3 proc. BVP tiksliniam išlaidų rodikliui pasiekti ir kurio pakaktų bent 75 proc. pateiktų pažangių²⁶ pasiūlymų finansuoti; rekomenduoja BP 10 daugiausia dėmesio skirti trimis pagrindiniams tikslams:
 - a) sukurti Europos idėjų konkurenciją ir piltuvėlį, kad būtų paspartintas perėjimas nuo fundamentaliųjų mokslų iki inovacijų plėtros etapo, teikiant paramą fundamentiniams ir pagrindiniams moksliniams tyrimams, taip pat stiprinant novatoriškų sprendimų diegimą ir naudojimą,
 - b) remti strategines mokslinių tyrimų iniciatyvas, kurioms reikalingas plataus masto europinis bendradarbiavimas, nes programos gebėjimas teikti pirmenybę šioms iniciatyvoms bus itin svarbus Europos gebėjimui spręsti visuomenės uždavinius, su kuriais ji susiduria, taip pat Europos pramonei ir MVĮ, be kita ko, technologijų brandinimui ir Europos ekosistemų puoselėjimui, siekiant panaikinti konkurencingumo atotrūkį nuo mūsų pasaulinių konkurentų, daugiausia dėmesio skiriant prioritetinių novatoriškų pažangių technologijų kūrimui ir jų konkrečiam pritaikymui novatoriškuose produktuose, procesuose ir paslaugose,
 - c) plėtoti EMTE, be kita ko, šalinant inovacijų diegimo atotrūkį Europoje;
59. rekomenduoja Komisijai užtikrinti ir naudotojus orientuotą, mokslu grindžiamą, veiksmingą ir efektyvų programos įgyvendinimą, be kita ko:
 - a) įgyvendinant patobulintą valdymą, grindžiamą M. Heitoro ekspertų grupės išvadomis ir M. Draghi pranešimu, atsižvelgiant į poreikį gerinti programos lankstumą, kuris turėtų:
 - i. būti orientuotas į tai, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos

²⁶ Pabrėžiama, kad „pažangumo“ ribos keitimas siekiant 75 proc. tikslo nedidinant biudžeto nebūtų priimtinas metodas.

geriausiems moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms;

- ii. padėti įgyvendinti ES prioritetus, atsižvelgiant į mokslo ir inovacijų sąlygas;
 - iii. būti grindžiamas savivaldos principu, pagal kurį pripažinti, nepriklausomi atitinkamos srities specialistai, kurie veikia viešojo intereso labui, galėtų patarti, kaip moksliniai tyrimai ir inovacijos galėtų geriausiai prisidėti prie politikos formuotojų nustatytų politikos prioritetų įgyvendinimo; rekomenduoja įgyvendinant šį principą įsteigti naujas tarybas, atsižvelgiant į M. Heitoro pranešimą, kad būtų teikiamos ekspertų konsultacijos dėl strateginių programos prioritetų, taip pat dėl kvietimų teikti pasiūlymus tekstų formuluočių siekiant užtikrinti jų kokybę;
- b) įtraukiant EIC programų vadovų, prilyginamų Amerikos ARPA tipo agentūrų programų vadovams, t. y. kurie būtų Komisijoje nedirbantys ekspertai, turintys įrodytos patirties atitinkamoje srityje, skiriami iš anksto nustatytam laikotarpiui už mokslinius tyrimus ir inovacijas atsakingo Komisijos nario specialiaisiais patarėjais, etatus, siekiant užtikrinti jų darbo stažą Komisijoje, valdyti projektų strateginius vizija pagrįstus etatus, kai aktualu, skatinant bendradarbiavimą įgyvendinant projektus visoje programoje siekiant jų tarpusavio naudos, ir nustatyti strateginės žvalgybos duomenimis grindžiamus uždavinius, taip pat siekiant skatinti Europos lyderystę pasaulyje konkrečiose jų veiklos srityse;
 - c) iš esmės supaprastinant administracinį darbą, susijusį su BP 10 projektų paraiškų teikimu ir valdymu, vadovaujantis M. Heitoro pranešime pateiktu pasiūlymu paraiškų teikimo sistemai pirmiausia pasitikėti, o vėliau tikrinti, taip pat kuo labiau sumažinti paraiškose reikalaujamos informacijos kiekį – paraiškų teikimo etapu neturėtų būti pateikiama jokia informacija, kuri nėra absoliučiai būtina siekiant kokybiškai įvertinti mokslinę ar inovacinę paraiškos kokybę;
 - d) skatinant sinergiją ir koordinuotą programavimą bei įgyvendinimą su kitomis programomis ir sektorių politika, visų pirma su būsima nauja pramonės politika ir kitais bendriems Europos interesams svarbiais projektais, susijusiais su moksliniais tyrimais, plėtra ir inovacijomis nacionaliniu ir ES lygmenimis;
60. rekomenduoja, kad lyčių lygybės planai, kaip tinkamumo finansuoti kriterijus, turėtų išlikti BP 10 tokie, kokie dabar yra, kaip nuolatinis ir neatsiejamas ES mokslinių tyrimų finansavimo reikalavimų elementas;
61. rekomenduoja, kad bendrasis tikslas dėl EMTE plėtros padėtų sukurti pažangią, vieningą ir gerai veikiančią Europos mokslinių tyrimų erdvę, kuri pritrauktų specialistus, integruotų naujus dalyvius į esamus tinklus ir suteiktų prieigą prie pasaulyje pirmaujančių mokslinių tyrimų ir technologijų infrastruktūrų, kartu išlikdama atvira pažangiems mokslinių tyrimų pasiūlymams, nepriklausomai nuo remiančios mokslinių tyrimų institucijos, ir remtų bendras ankstyvųjų mokslinių tyrimų programas su nacionaliniais finansuotojais; pabrėžia, kad būsimoju EMTE aktu turi būti

užtikrintos didesnės nacionalinės investicijos, nacionalinės reformos ir panaikintos laisvo žinių, technologijų ir tyrėjų judėjimo kliūtys, siekiant sudaryti sąlygas BP 10 remti gerai veikiančios EMTE sukūrimą;

62. mano, kad mokslinių tyrimų infrastruktūros, COST ir „Teaming“ programos turėtų padėti siekti šio bendrojo tikslo; yra įsitikinęs, kad BP 10 turėtų būti numatyta strateginių investicijų į technologijų infrastruktūras priemonė; mano, kad programa „Marie Skłodowskos-Curie veiksmi“ yra labai svarbi priemonė siekiant šio tikslo, nes ji palengvina geriausių ir gambiausių, atrenkamų atsižvelgiant į jų pasiūlymo pažangumą, judumą visoje ES ir tarp sektorių; mano, kad, siekiant toliau integruoti EMTE, reikėtų skatinti, kad programoje dalyvautų subjektai iš sričių, kuriose mokslinių tyrimų rezultatai yra prasti;
63. yra tvirtai įsitikinęs, kad norint pasiekti šį bendrąjį tikslą į BP 10 turėtų būti įtraukta naujai sukurta Europos stipendijų programa, skirta tyrėjams, kuriems gresia pavojus, atsižvelgiant į patirtį, įgytą per šiuo metu vykdomus parengiamuosius veiksmus;
64. toliau remia EIT žinių trikampio metodą, kuriuo siekiama skatinti inovacijas Europoje; mano, kad reformuotas ir perorientuotas EIT turėtų prisidėti prie šio bendrojo tikslo įgyvendinimo, atsižvelgiant į jo ypatingą vaidmenį integruojant Europos inovacijų ekosistemų programą;
65. mano, kad pagal BP 10 išplėstos ir tarpusavyje susijusios EMTT ir EIC turėtų būti Europos idėjų konkurencijos varomoji jėga ir kad BP 10 biudžete jų biudžeto didinimui turėtų būti teikiama pirmenybė; rekomenduoja šias programas parengti taip, kad jomis būtų kuriamas europinis, principu „iš apačios į viršų“ grindžiamas piltuvėlis, kuris padėtų inovacijoms greitai iš fundamentalaus mokslo tapti veiklą plečiančia inovacija;
66. mano, kad EIC gali pasisekti tik tuo atveju, jei ji galės i) siūlyti mišrų finansavimą kaip vieną projektą ir ii) veikti taip pat nuspėjamai ir lanksčiai, kaip privatūs rizikos kapitalo rinkos subjektai, įgyvendinimui pasitelkdama specialiai pritaikytą juridinį subjektą; pabrėžia, kad siekiant šio tikslo labai svarbu stiprinti tiek EMTT, tiek EIC savarankiškumą ir savivaldą; šiuo atžvilgiu mano, kad reikia išnagrinėti naujas galimybes siekiant užtikrinti jų nepriklausomumą ir ilgalaikį stabilumą, pvz., steigti specialius teisės subjektus;
67. mano, kad plečiant EIC ir EMTT veiklą turėtų būti padidintas finansavimas fundamentinių, bendradarbiaujamųjų ir ankstyvųjų mokslinių tyrimų projektams; rekomenduoja vykdant šią plėtrą finansuoti mažesnius projektus ir konsorciumus, siekiant sumažinti kliūtis dalyvauti, padidinti sėkmės rodiklį ir paskatinti eksperimentuoti su naujomis idėjomis ir bendradarbiauti; mano, kad tiek EIC programa „Pathfinder“, tiek EMTT sinergijos dotacijos turi atlikti tam tikrą vaidmenį šioje išplėstinėje bendradarbiaujamųjų mokslinių tyrimų, vykdomų pagal principą „iš apačios į viršų“, erdvėje; pabrėžia, kad EIC programa „Pathfinder“ turėtų ir toliau finansuoti uždavinius, tačiau jie turėtų būti pertvarkyti iš uždaviniais grįstų kvietimų teikti pasiūlymus į ARPA tipo uždavinius, kurie paliktų erdvės pasiūlymams pagal principą „iš apačios į viršų“ ir kartu užtikrintų strateginę technologijų plėtrą;
68. primygtinai ragina Komisiją parengti BP 10 taip, kad ja būtų galima veiksmingai remti strategines mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir diegimo iniciatyvas, daugiausia

dėmesio skiriant ribotam skaičiui prioritetų, kad būtų remiamas moksliniais tyrimais grindžiamas konkurencingumas ir pagrindinių Europos ekonomikos sektorių atsparumas, taip pat būtų sprendžiamos visuomenės problemos, į kurias reikėtų atsižvelgti iki 2040 m. ir kurioms spręsti dėl nagrinėjamo klausimo masto ir sudėtingumo reikalingas tarpvalstybinis bendradarbiavimas; mano, kad šios iniciatyvos galėtų būti: i) visuomeninės į misijas orientuotos programos, kuriomis sprendžiami socialiniai ir ekonominiai ir (arba) ekologiniai uždaviniai, ii) į technologijų misijas orientuotos programos, skirtos strateginių technologijų plėtrai Europoje paspartinti, ir iii) bendrosios įmonės, kuriomis siekiama užtikrinti bendras privačiojo sektoriaus, valstybių narių ir ES investicijas;

69. be to, yra įsitikinęs, kad dalis BP 10 dalies biudžeto turėtų likti skirta aukštesnio technologinės parengties lygio bendradarbiaujamiesiems kvietimams teikti pasiūlymus, kad būtų remiamas strateginis bendradarbiavimas, neįtrauktas į strategines iniciatyvas; visų pirma šis biudžetas galėtų būti naudojamas programos vadovų parengtiems strateginiams kvietimams toliau plėtoti besiformuojančią ekosistemą;
70. pabrėžia, kad į misijas orientuotos programos pagal BP 10 turėtų būti organizuojamos iš esmės kitaip nei dabartinės pagal programą „Europos horizontas“ vykdomos misijos; ragina Komisiją pagal BP 10 įgyvendinti į misijas orientuotas programas, kuriose būtų nustatyti tikslai, kuriuos galima pasiekti pasitelkiant MTI, kurie būtų įgyvendinami skelbiant atvirus kvietimus teikti principu „iš apačios į viršų“ grindžiamas idėjas, skatinant tarpdiscipliniškumą, be kita ko, tarp socialiniais ir humanitariniais mokslais bei menais grindžiamos ir technologijomis grindžiamos veiklos, siekiant įgyvendinti misiją, ir kurie būtų valdomi taikant portfelio metodą, grindžiamą programos „Europos horizontas“ bandomojo projekto metu įgyta patirtimi; pabrėžia, kad norint sėkmingai valdyti šias į misijas orientuotas programas, reikia ne bendro pobūdžio žinių, o išskirtinės kompetencijos misijų tema;
71. pabrėžia, kad paramos pagal BP 10 gavimo procedūros turi būti suderintos su įmonių realijomis; mano, kad šiuo tikslu į BP 10 turėtų būti vėl įtraukta į pramonę orientuota paraiškų teikimo procedūra, grindžiama programos „Horizontas 2020“ projekto „Spartus inovacijų diegimas“ metu įgyta patirtimi, ypač tais atvejais, kai programa siekiama remti strategines iniciatyvas;
72. yra įsitikinęs, kad strateginis požiūris į tarptautinį bendradarbiavimą yra kaip niekada svarbus; mano, kad pasaulinis bendradarbiavimas mokslo srityje yra būtinas žmonijos žinių gilinimui, tačiau negali būti vykdomas naiviai; rekomenduoja Komisijai parengti aiškią strateginę politikos programą savo sprendimams dėl tarptautinio bendradarbiavimo, kuri apimtų: i) aiškią trečiųjų šalių prisijungimo politiką, kurioje pripažįstama, kad prisijungimas yra politinės partnerystės priemonė; ii) struktūrinį procesą, pagal kurį būtų nustatoma, kiek atviri ar uždari turi būti BP 10 projektai, kad būtų skatinami geriausi moksliniai tyrimai, kartu atsižvelgiant į strateginius ES interesus; ir iii) planą, kaip įgyvendinant programą skatinti pasaulinį bendradarbiavimą;
73. pabrėžia, jog svarbu, kad BP 10 atitiktų Tarybos rekomendaciją dėl mokslinių tyrimų saugumo; ragina Komisiją į strateginį požiūrį įtraukti klausimą, ar tinkamą saugumo ir atvirumo pusiausvyrą galima geriausiai pasiekti programų, kvietimų teikti pasiūlymus ar atrinktų projektų lygmeniu; taip pat mano, kad, be pačios bendrosios programos

lankstumo, atsparumo užtikrinimas turi būti integruotas ir tapti neatsiejama visų kitos bendrosios programos taikomųjų mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų veiklos dalimi, diferencijuotai atsižvelgiant į temą ir veiklos rūšį; visų pirma mano, kad vykdant rinkai artimą inovacijų veiklą reikia atsižvelgti į dėl jos kylančią didesnės priklausomybės nuo trečiųjų šalių riziką ir būtiną didesnę ES strateginį savarankiškumą;

74. iš esmės rekomenduoja išlaikyti civilinį kitos bendrosios programos pobūdį, o kvietimus teikti paraiškas, skirtas gynybos prietaikoms, palikti Europos gynybos fondą pakeisiančiai programai; ragina Komisiją toliau plėtoti galimybes, kad būtų sustiprinta civilinių ir gynybos MTP išlaidų sinergija; visų pirma ragina Komisiją iširti, kaip būtų galima kuo labiau išnaudoti dvejojo naudojimo potencialą, ypač imantis veiksmų po projektų atrankos, o ne apibrėžiant kvietimus teikti pasiūlymus ar programas; pabrėžia, kad akademinė laisvė apima tyrėjų teisę nuspręsti, prie kokių mokslinių tyrimų ir plėtros jie nori prisidėti;
75. rekomenduoja programoje pripažinti tarpdisciplininių mokslinių tyrimų vaidmenį sprendžiant visuomenės uždavinius, taip pat geriau integruoti socialinius ir humanitarinius mokslus ir menus; pakartoja, kad reikia skirti pakankamai lėšų mokslinių tyrimų projektams, kuriais sprendžiami visuomenės uždaviniai ir kurie priklauso socialinių ir humanitarinių mokslų bei menų sričiai;
76. rekomenduoja imtis mokslinių tyrimų veiksmų, kad būtų palaikoma ir skatinama daugiau žemesnio technologinės parengties lygio mokslinių tyrimų ir pagrindinių mokslinių tyrimų;
77. pažymi, kad bent 35 proc. programos „Europos horizontas“ išlaidų skyrus klimato srities tikslams pasitarnavo siekiant bendro ES tikslo integruoti klimato srities veiksmus į jos sektorių politiką ir fondus; mano, kad tai plataus užmojo tikslas, kuriuo siekiama užtikrinti, kad pagal BP 10 būtų tinkamai finansuojamas mokslas, moksliniai tyrimai ir inovacijos, padedantys siekti ES klimato srities tikslų;
78. pabrėžia, kad laikantis Finansinio reglamento 33 straipsnio 2 dalies d punkto bet koks galimas (reikšmingos) žalos nedarymo principo taikymas pagal BP 10 turėtų būti nustatytas BP 10 teisės aktuose;
79. rekomenduoja BP 10 pripažinti pagrindinį standartizacijos vaidmenį skatinant inovacijas, didinant konkurencingumą ir užtikrinant veiksmingus, rinkai paruoštus sprendimus, užtikrinant, kad išlaidos, susijusios su standartizacijos veikla, kai aktualu, vykdant projektus, būtų aiškiai pripažįstamos tinkamomis kompensuoti pagal programą, taip pat siūlant paramą tyrėjams jų standartizacijos veikloje;
80. primygtinai reikalauja, kad taisyklėse, susijusiose su trečiųjų šalių prisijungimu prie BP 10, būtų reikalaujama, kad šie prisijungimo susitarimai galėtų būti sudaromi tik pagal tarptautinius susitarimus, kurių atveju Parlamentas turi pritarti dėl kiekvieno konkretaus prisijungimo prie konkrečios ES programos, be kita ko, dėl tokio prisijungimo susitarimo taikymo srities;
81. pažymi, kad BP 10 turėtų būti atsižvelgiama į dirbtinio intelekto (DI) naudojimą kaip į būdą skatinti Europos mokslinius tyrimus ir plėtrą, kartu nustatant konkrečią riziką, kurią gali sukelti piktnaudžiavimas DI mokslo aplinkoje, ir atitinkamas rizikos

mažinimo priemonės;

o

o o

82. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai ir valstybių narių vyriausybėms.

AIŠKINAMOJI DALIS

Programos „Europos horizontas“ įgyvendinimui įtakos turėjo persipynusios krizės, nuo ekstremaliosios klimato situacijos iki COVID-19 pandemijos, nuo infliacijos iki energetinio nesaugumo, kuri sukėlė Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą. Nors programa „Europos horizontas“ puikiai prisitaikė prie šių krizių, tačiau jos dėmesys trumpalaikiams sprendimams buvo skiriamas gilesnių ir išvalgesnių mokslinių tyrimų sąskaita, o kartu ir tvaraus Europos konkurencingumo sąskaita.

Jei Europa ketina siekti tvaraus konkurencingumo pasitelkdama inovacijas, ji turi paversti MTI savo ekonomikos ir visuomenės pagrindu, ir tai turi būti daroma pagal MTI sąlygas. MTI yra tvaraus Europos konkurencingumo pagrindas, nes negalime konkuruoti su pasauliniais konkurentais kainomis. Savo konkurencingumą ir suverenumą galime išlaikyti tik pirmaudami pasaulyje mokslo žinių ir technologijų plėtros srityje.

Pirmiausia reikia parengti Europos bendrąją programą, kuria būtų skatinamas geriausias pasaulyje mokslas, moksliniai tyrimai ir inovacijos. Remdamiesi programos rezultatais ir suinteresuotųjų subjektų atsiliepimais, turime padaryti išvadą, kad programa „Europos horizontas“ nėra tinkama šiam tikslui.

Programa „Europos horizontas“ yra puiki programa, pagal kurią pasitelkus EMTT remiamos kai kurios geriausios mokslo struktūros pasaulyje, spartinama didelio masto strateginių technologijų plėtra, pvz., įgyvendinant Pavyzdinę kvantinių technologijų iniciatyvą, sėkmingai panaudojamos privačios investicijos į MTP plėtojant sektorių technologijas, pvz., Netaršios aviacijos BĮ, ir pasitelkus EIC pritraukiamos didžiausios rizikos kapitalo investicijos į giluminių technologijų startuolius Europoje. Programa „Europos horizontas“ yra neatsiejama Europos MTP sistemos dalis.

Tačiau ji turi geriau atlikti savo vaidmenį. Kai kurios programos „Europos horizontas“ dalys nėra pakankamai patrauklios geriausiems ir gabiausiems. Ji yra pernelyg sudėtinga, o kvietimai nėra pakankamai aktualūs. Programa „Europos horizontas“ yra per daug politikos formuotojams skirta priemonė ir nepakankamai mokslo, mokslinių tyrimų ir inovacijų rėmimo struktūra Europoje.

Ši išvada reiškia, kad BP 10 turi iš esmės pakeisti padėtį. Ją reikia išlaisvinti iš politikos formuotojų planuojamos technologijų plėtros ir mokslo puikybės. Ji turi atsikratyti per daug antrinių ir tretinių tikslų, kurie viršija pagrindinį tikslą, apimantį pažangų mokslą, mokslinius tyrimus ir inovacijas. Joje reikia sutelkti dėmesį į mokslo, mokslinių tyrimų ir inovacijų projektų finansavimą žinių ir technologinėse aukštumose. Pagal ją turi būti finansuojamas mokslas ir inovacijos, kurie pranoksta drąsiausias politikos formuotojų fantazijas ir kurie padeda kurti sprendimai, apie kuriuos dar nesusimąstėme, sprendžiant problemas, kurių dar nenustatėme. Tam reikia, kad Europos mokslininkai, tyrėjai ir novatoriai atsisėstų už vairo rengiant programas ir atrenkant geriausius projektus. Centralizavus programavimą Konkurencingumo fonde, būtų pasiekta priešingų rezultatų. Nors BP 10 gali būti ir bus labai svarbi ES konkurencingumui, jis neturėtų būti jos varomoji jėga – šį vaidmenį turėtų atlikti

mokslas, moksliniai tyrimai ir pažangiųjų technologijų verslininkai.

Europos bendroji programa yra pagrindinis mūsų Europos mokslinių tyrimų erdvės elementas. Ji yra Sąjungos indėlis siekiant tikslo, kad MTP būtų skiriama 3 proc. BVP. Ji padeda į Europą pritraukti specialistus ir juos išlaikyti. Deja, dėl pernelyg didelio paraiškų skaičiaus jos indėlis nėra optimalus. Todėl Europos konkurencingumui labai svarbu, kad BP 10 būtų skirtas ne mažesnis kaip 220 mlrd. EUR biudžetas, atitinkantis Sąjungos indėlį siekiant 3 proc. tikslo, taip pat siekiant užtikrinti, kad perteklinis paraiškų skaičius pasiektų priimtina lygį.

Be šios BP 10 reformų darbotvarkės, jokia ilgalaikio tvaraus konkurencingumo darbotvarkė neturės jokio pagrindo. Tik tuo atveju, jei leisime MTI pirmauti, galėsime tikėtis, kad jie prisidės prie mūsų konkurencingumo – MTI yra ilgalaikė išankstinė konkurencingumo sąlyga, o ne trumpalaikis sprendimas. Atsižvelgiant į tai, kad pranešimų projektams taikomas griežtas simbolių limitas, šis pranešimo projektas atspindi tik pagrindinius šios reformų darbotvarkės punktus. Pranešėjas dar papildys ataskaitą tikslingais pakeitimais.

**PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS,
IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAS GAVO INFORMACIJOS**

Pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį pranešėjas pareiškia, kad, rengdamas šį pranešimą, iki jo priėmimo komitete gavo informacijos iš šių subjektų ar asmenų:

Subjektas ir (arba) asmuo
Helmholtz-Gemeinschaft
Robert Bosch GmbH
All European Academies e.V.
COST Association
Clean Aviation Joint Undertaking
EARTO
Aerospace, Security and Defence Industries Association of Europe
League of European Research Universities (LERU)
European Consortium of Innovative Universities
The Guild of European Research-Intensive Universities
EU-LIFE
Max Planck Society
European Association of Innovation Consultants
Scholars at Risk Europe
People for the Ethical Treatment of Animals (PETA) Foundation
German U15
European Association for Social Sciences and Humanities
Wirtschaftskammer Österreich
BusinessEurope
Fraunhofer Gesellschaft
German Research Foundation
German Rectors Conference
Leibniz Association
Orgalim
Communia Association
DIGITAL EUROPE
UAS4EUROPE
Neth-ER
UK Government
European University Association
Young European Research Universities Network
European Roundtable for Industry
Norwegian Government
Science Europe
APRE
Austrian Council for Sciences, Technology, and Innovation
EARMA
INSERM

Alternative Energies and Atomic Energy Commission (CEA)
Austrian Research Promotion Agency
Centre National de la Recherche Scientifique
Swiss National Science Foundation
ETP Manufuture
Photonics21
International Association of Scientific, Technical & Medical Publishers
Una Europa
Quantum Community Network
Informal Group of R&I Liaison Offices
The Federation of German Industries
Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg
Hydrogen Europe
Coimbra Group
AENEAS, EPoSS and INSIDE
Deutsche Stiftung Weltbevölkerung (DSW)
European Welding Association
The University Alliance Stockholm Trio
ERRIN
Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research
European Semiconductor Industry Association
Österreichs E-Wirtschaft
Association of Finnish Cities and Municipalities
EU-LIFE
Aalborg University
European Association for the Applied Sciences in Higher Education (EURASHE)
AURORA

Šį sąrašą parengė ir visą atsakomybę už jį prisiima pranešėjas.

Jeigu sąrašė esančių fizinių asmenų tapatybę galima nustatyti pagal jų vardą ir pavardę, jų pareigas arba pagal abu požymius, pranešėjas pareiškia, kad jis atitinkamiems fiziniams asmenims pateikė Europos Parlamento pranešimą dėl duomenų apsaugos Nr. 484 (<https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do>), kuriame išdėstytos jų asmens duomenų tvarkymui taikomos sąlygos ir su tuo tvarkymu susijusios teisės.

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ ATSAKINGAME KOMITETE

Priėmimo data	19.2.2025
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 67 -: 5 0: 9
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Oihane Agirregoitia Martínez, Wouter Beke, Hildegard Bentele, Tom Berendsen, Paolo Borchia, Markus Buchheit, João Cotrim De Figueiredo, Giovanni Crosetto, Raúl de la Hoz Quintano, Pilar del Castillo Vera, Elena Donazzan, Sofie Eriksson, Jan Farský, Sigrid Friis, Lina Gálvez, Alexandra Geese, Jens Geier, Nicolás González Casares, Giorgio Gori, Bart Groothuis, Christophe Grudler, Elisabetta Gualmini, Niels Flemming Hansen, Eero Heinäluoma, Ivars Ijabs, Fernand Kartheiser, Seán Kelly, Rudi Kennes, Michał Kobosko, Ondřej Krutílek, Eszter Lakos, Morten Løkkegaard, Sara Matthieu, Eva Maydell, Marina Measure, Jana Nagyová, Dan Nica, Angelika Niebler, Ville Niinistö, Mirosława Nykiel, Daniel Obajtek, Thomas Pellerin-Carlin, Tsvetelina Penkova, Pascale Piera, Virgil-Daniel Popescu, Jüri Ratas, Aura Salla, Elena Sancho Murillo, Paulius Saudargas, Benedetta Scuderi, Anthony Smith, Nicolae Ștefănuță, Anna Stürgkh, Beata Szydło, Dario Tamburrano, Bruno Tobback, Matej Tonin, Yvan Verougstraete, Mariateresa Vivaldini, Andrea Wechsler, Angelika Winzig, Nicola Zingaretti
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Christophe Bay, Carlo Ciccioioli, Krzysztof Hetman, Radan Kanev, Marion Maréchal, Dario Nardella, João Oliveira, René Repasi, Virginijus Sinkevičius, Zala Tomašič, Francesco Torselli
Posėdyje per galutinį balsavimą pagal 216 straipsnio 7 dalį dalyvavę nariai	Arno Bausemer, Marie-Luce Brasier-Clain, Valérie Deloge, Angéline Furet, Catherine Griset, Pär Holmgren, Milan Mazurek, Malika Sorel

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS ATSAKINGAME KOMITETE

67	+
ECR	Carlo Ciccioli, Giovanni Crosetto, Elena Donazzan, Fernand Kartheiser, Ondřej Krutílek, Marion Maréchal, Daniel Obajtek, Beata Szydło, Francesco Torselli, Mariateresa Vivaldini
ESN	Arno Bausemer, Markus Buchheit, Milan Mazurek
PPE	Wouter Beke, Hildegard Bentele, Tom Berendsen, Pilar del Castillo Vera, Raúl de la Hoz Quintano, Jan Farský, Niels Flemming Hansen, Krzysztof Hetman, Radan Kanev, Seán Kelly, Eszter Lakos, Eva Maydell, Angelika Niebler, Mirosława Nykiel, Virgil-Daniel Popescu, Jüri Ratas, Aura Salla, Paulius Saudargas, Zala Tomašič, Matej Tonin, Andrea Wechsler, Angelika Winzig
Renew	Oihane Agirregoitia Martínez, João Cotrim De Figueiredo, Sigrid Friis, Bart Groothuis, Christophe Grudler, Ivars Ijabs, Michał Kobosko, Morten Løkkegaard, Anna Stürgh, Yvan Verougstraete
S&D	Sofie Eriksson, Lina Gálvez, Jens Geier, Nicolás González Casares, Giorgio Gori, Elisabetta Gualmini, Eero Heinäluoma, Dario Nardella, Dan Nica, Thomas Pellerin-Carlin, Tsvetelina Penkova, René Repasi, Elena Sancho Murillo, Bruno Tobback, Nicola Zingaretti
Verts/ALE	Alexandra Geese, Pär Holmgren, Sara Matthieu, Ville Niinistö, Benedetta Scuderi, Virginijus Sinkevičius, Nicolae Ștefănuță

5	-
The Left	Rudi Kennes, Marina Mesure, João Oliveira, Anthony Smith, Dario Tamburrano

9	0
PfE	Christophe Bay, Paolo Borchia, Marie-Luce Brasier-Clain, Valérie Deloge, Angéline Furet, Catherine Griset, Jana Nagyová, Pascale Piera, Malika Sorel

Sutartiniai ženklai:

+ : už

- : prieš

0 : susilaikė